

Pia Strømstadová

Ilustroval
Trond Bredesen

10 ODVÁŽNYCH EXPEDÍCIÍ

Príbehy dobrodruhov, ktorí išli za svojim snom

FRAGMENT

10 odvážnych expedícií

Vyšlo aj v tlačovej podobe

Objednať môžete na
www.fragment.sk
www.albatrosmedia.sk

FRAGMENT

Pia Strømstadová
10 odvážnych expedícií – e-kniha
Copyright © Albatros Media a. s., 2019

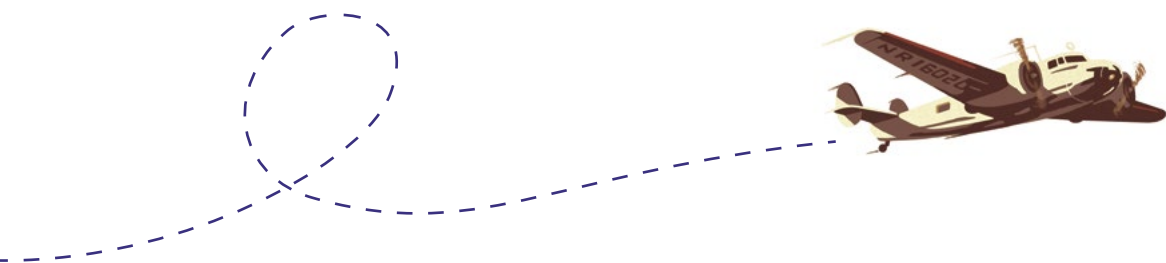
Všetky práva vyhradené.
Žiadna časť tejto publikácie nesmie byť rozširovaná
bez písomného súhlasu majiteľov práv.

ALBATROS **MEDIA**

PIA STRØMSTADOVÁ • TROND BREDESEN

10 ODVÁŽNÝCH EXPEDÍCIÍ

FRAGMENT

ŠIALENÍ ALEBO LEN NESMIERNE

ZVEDAVÍ?

Čo v človeku vzbudzuje túžbu objavovať neznáme? Prečo podnikáme výpravy na miesta, kam ľudská noha ešte nevškročila? Prečo vystupujeme do veľkých výšok, ponárame sa do neskutočných hĺbok a vydávame sa do zimy, mokra a nebezpečenstva aj bez tej najmenej istoty, že sa niekedy vrátíme?

Ako Neil Armstrong – prvý človek na Mesiaci! Alebo Ellen MacArthurová, ktorá na plachetnici po rozbúrených moriach oboplávala zemeguľu!

Či James Cameron, ktorý sa ponoril do najhlbšej priehlbiny na svete!

Ľudia podnikali výpravy, aby preskúmali miesta, kam sa pred nimi nikto neodvážil ísť, alebo aby našli odpovede na otázky, ktoré im vrtali v hlave.

Mnohí z nich chceli dosiahnuť nový rekord, či len prekonať sami seba.

Najčastejšie sa hovorí o výpravách, ktoré sa vydarili a dosiahli svoj cieľ alebo znamenali rekordný výkon. Veľa výprav bolo však neúspešných a ich členovia sa domov už nikdy nevrátili.

V tejto knihe spoznáte tých, ktorí sa nedali odradiť – ani náročnosťou výpravy, ani tými, čo tvrdili, že ich cieľ je nedosiahnuteľný. Niektorí by mohol povedať, že to, čo ich poháňalo, nebolo nič iné len šialenstvo, iní to považujú za vášeň. Títo bádatelia mali však niečo spoločné: sen, ktorý sa rozhodli uskutočniť.

Možno vás ich príbehy budú inšpirovať. Nemusíte byť hneď prvým človekom na Marse ani sa vrhať zo strmých skál. No čo keby ste popustili uzdu svojej zvedavosti? Čo vám vrta v hlave? Aký je váš sen?

OBSAH

1. **James Cameron** Desaťtisíc metrov pod morom 8
2. **Neil Armstrong** Prvý človek na Mesiaci 14
3. **Amelia Earhartová** Lietadlom okolo sveta 18
4. **Alan Eustace** Výlet do stratosféry 24
5. **Šerpa Apa** Na vrchole najvyššej hory sveta 28
6. **Gennadij Samochin** Najhlbšie jaskyne 32
7. **Thor Heyerdahl** Na plti cez oceán 36
8. **Dian Fosseyová** Život medzi gorilami 42
9. **Fridtjof Nansen** Sen o severnom póle 46
10. **Ellen Macarthurová** Na plachetnici okolo sveta 52

James Cameron sa narodil v roku 1954 v kanadskom mestečku Kapuskasing v provincii Ontario.

- Je filmový režisér a nakrútil filmy ako *Titanic* a *Avatar*.
- Dňa 26. marca 2012 sa ako prvý ponoril s ponorkou do najhlbšej morskej priehlbiny.

DESAŤTISÍC METROV POD MOROM

Priehlbina Challenger je najhlbšie miesto na svete. Jej hĺbka je 11 034 metrov a nachádza sa neďaleko ostrova Guam medzi Japonskom a Austráliou. Je to najtemnejšie, najtichšie a najodľahlejšie miesto, aké si možno predstaviť.

Práve tam sa vybral James Cameron, režisér filmu *Titanic*. *Titanic* bolo meno lode, ktorá mala byť nepotopiteľná, no keď narazila do ľadovej kryhy, znamenalo to jej skazu a nakoniec sa potopila. Vrak *Titanicu* leží v hĺbke 3 800 metrov pod hladinou mora neďaleko kanadského ostrova Newfoundland. James sa tam ponoril dokopy tridsaťtri rás. No priehlbina Challenger, ktorá je takmer trojnásobne hlbšia, to bolo niečo úplne iné.

Podobnéorské hlbiny patria k niekoľkým málo doteraz nepreskúmaným miestam našej planéty. Pred Cameronom do tejto priehlbiny zostúpila jediná ponorka, a to v roku 1961.

Čo sa ukrýva na jej dne? V hĺbke niekoľko tisíc metrov pod hladinou

je obrovský tlak. Žijú tam ryby a inéorské živočíchychy? Alebo tvory aké ľudské oko ešte nevidelo?

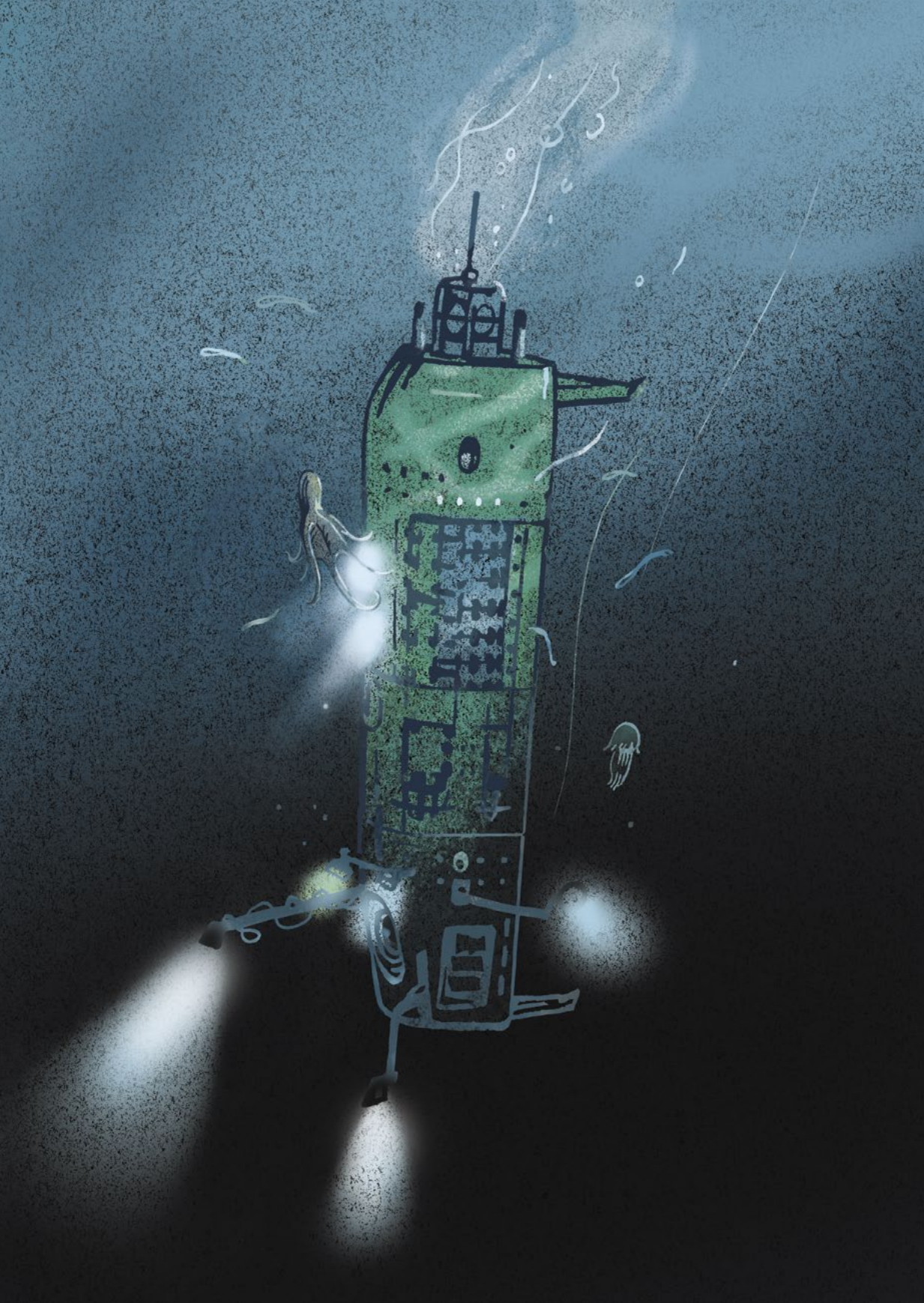
„Nepoháňala ma túžba vytvoriť nový svetový rekord, ale vlastnosť, ktorá poháňa aj vedcov a bádateľov – zvedavosť,“ povedal James Cameron v dokumentárnom filme o tejto expedícii.

„Rozprávať príbehy, to je zmyslom mojich výprav. Vydať sa na miesta, kde predomnou nikto nebol, a po návrate porozprávať príbeh, ktorý ešte nikto nepočul.“

UNIESTŤ SLONA NA KONČEKOCH PRSTOV

Na stavbe ponorky, ktorá by vydržala tlak v hĺbke 10 000 metrov, pracoval tím odborníkov sedem rokov. V marci 2012 bol James so svojou posádkou pripravený vyplávať z Guama loďou, ktorá mala na palube ponorku menom *Deepsea Challenger*.

Keď boli na mieste, James vliezol do ponorky. Zelené plavidlo visiace na lane

TU ŽIJE NAJVIAC DRUHOV RÝB

1000 M

HLBŠIE UŽ SLNEČNÉ
LÚČE NEPRENIKŇU

2000

3000

AŽ SEM SA PONORÍ
VEĽRÝBA

4000

5000

6000

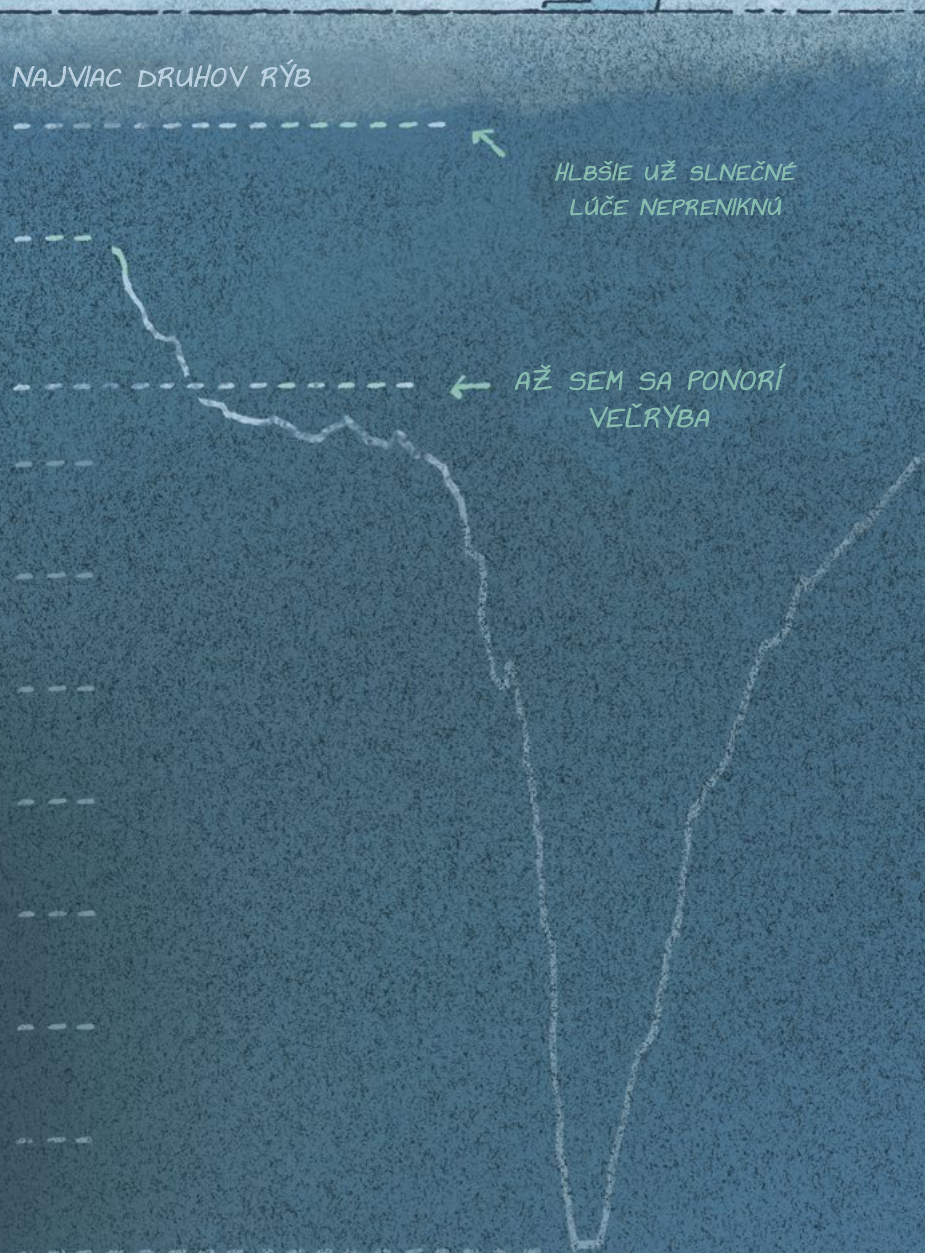
7000

8000

9000

10000

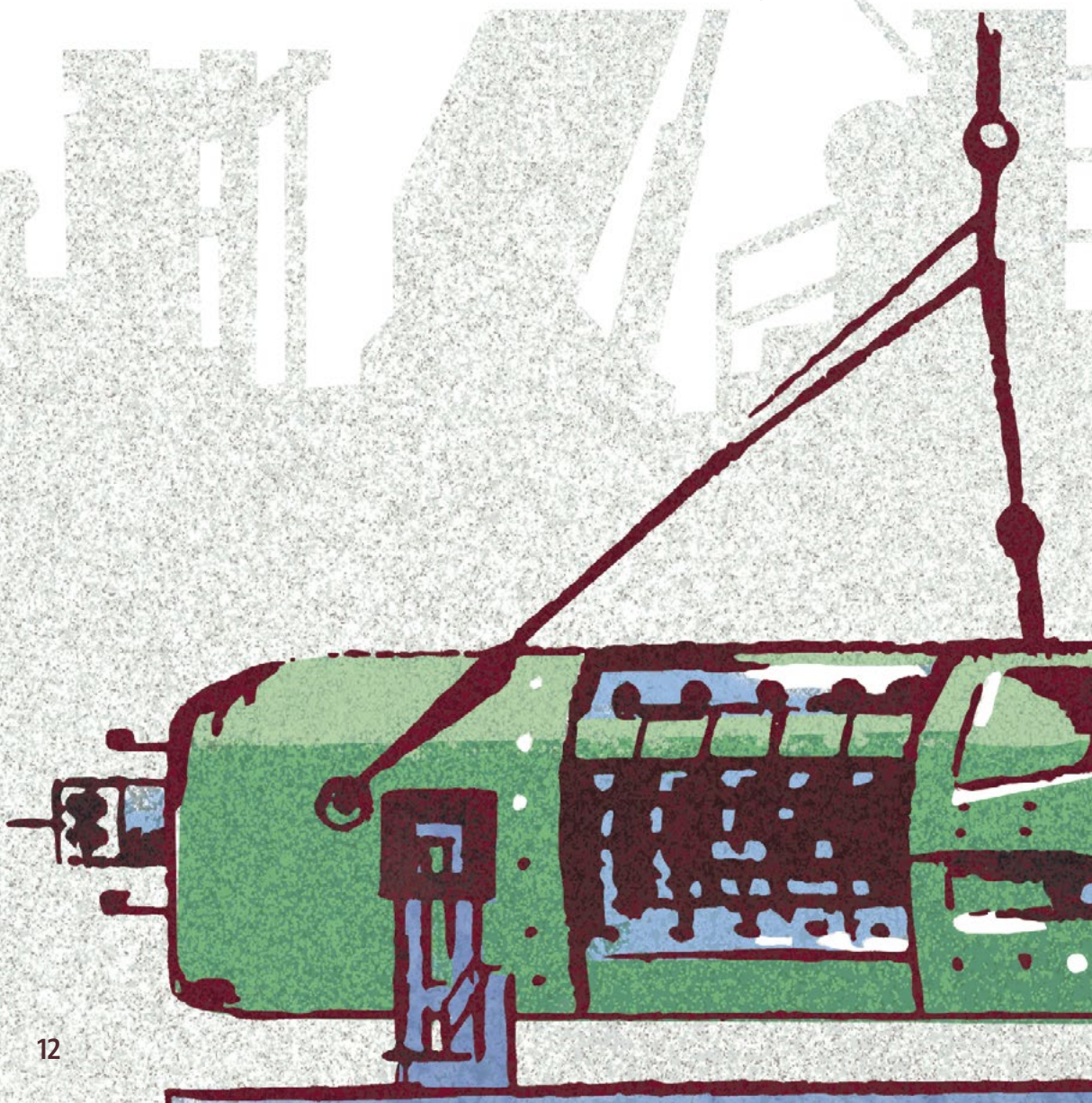
10898

na boku lode pripomínalo uhorku. James ho prirovnával k morskému koníkovi so vztýčenou hlavou a narovnaným chvostom. Ponorku pokrývala nová, špeciálne vyvinutá látka – syntetická zelená pena, ktorá chránila motor a malý kokpit. Bol v tvare gule, aby čo najlepšie znášal tlak. V takejto veľkej hĺbke na morskom dne váha vody pôsobí

rovnako, ako keby sa človek pokúšal uniesť slona na končekoch prstov. Takýto silný tlak by každého, kto sa mu vystaví bez ochrany, rozdrvil na kašu.

Kameň hodený do priehlbiny Challenger by na dno klesal viac než hodinu. Ponorka tam plávala ešte dlhšie. Nečakal ju totiž samovoľný pád, ale opatrná navigácia.

James sa na cestu do hĺbín challengerskej priehlbiny pripravoval. Priestor v kokpite ponorky bol taký stiesnený, že sa v ňom nemohol pohodlne natiahnuť. Oblečené mal tričko a na nose okuliare. Obklopovali ho rôzne tlačidlá, páčky a meracie prístroje. Výhľad von zabezpečovalo malé okienko. Dobrý prehľad o dianí vonku mu sprostredkovala i kamera.

Už v hĺbke tisíc metrov začína byť nepreniknuteľná tma. Jediné svetlo vydávala ponorka, planktón a svetielkujúce morské živočíchy. Žije tam mnoho pozoruhodných tvorov, napríklad jeden druh hlavonožca, takmer priehľadného až na črevá a červené rotujúce očká. Iný hlavonožec by sa mohol volať Dumbo, pretože pripomína ružového slona s ušami ako

plachetnice. Čím hlbšie James zostúpil, tým menej života ho obklopovalo.

ZLYHANIE TECHNIKY

Po dvoch hodinách a tridsiatich šiestich minútach James Cameron bezpečne a mätko dosadol na dno. Najprv ostal úplne ticho sedieť a spracovával skutočnosť, že dosiahol svoj cieľ. Na dne morskej priehlbiny bolo pusto a prázdno. Nikdy sa necítil taký vzdialený svetu.

Otvoril panel plavidla a uviedol do pohybu robotickú ruku, aby z dna nabrala vzorky. Zrazu však hydraulika zlyhala, sotva stihol nahrabať za hršť piesku.

Potom sa James s ponorkou začal pohybovať a robiť 3D snímky kamerou. Vtom sa zasekli bočné vrtule, takže sa dokázal iba otáčať, no nie posúvať dopredu. James pochopil, že je čas vrátiť sa. Ponorka mohla vyplávať na hladinu, len keď sa zbavila tristokilovej záťaže, ktorá ju stiahla na dno. James stlačil príslušné tlačidlo s obavou, aby aj tento systém nezlyhal.

Vzápätí sa však ozval rachot a záťaž spadla. Sledoval, ako klesá na morské dno, a potom pocítil, že ponorka stúpa. Akoby ho more pomaly púšťalo zo svojich chápadiel. Po sedemdesiatich minútach vyzdvihla posádka lode ponorku na palubu. Otvoril sa poklop a objavil sa James Cameron. Dosiahol hĺbku 10 908 metrov, ale dobre vedel, že z morského dna uzrel len nepatrný kúsok. Zvyšok stále čaká na preskúmanie.

Neil Armstrong sa narodil v roku 1930 v mestečku Wapakoneta v americkom štáte Ohio.

- Dňa 16. júna 1969 bola z Kennedyho vesmírneho strediska na Floride vypustená kozmická loď *Apollo 11*. O štyri dni neskôr lunárny modul pristál na Mesiaci.
- Neil Armstrong bol prvý človek, ktorý stál na Mesiaci.

PRVÝ ČLOVEK NA MESIACI

Motory revali. Akoby zbierali silu, aby ťažký raketoplán zdvihli zo zeme.

„Štartujeme!“ hlásilo kontrolné stredisko. Výkonné motory sa chveli a kozmická loď, na palube ktorej boli Neil Armstrong, Edwin „Buzz“ Aldrin a Michael Collins, zmizla z dohľadu. Na oblohe zanechala za sebou len biely pruh.

V roku 1957 sa po celom svete preslávil pes Lajka ako prvý živý tvor na obežnej dráhe.

Ani nie sedem hodín po štarte však Lajka zomrela. O dva roky neskôr vyslal Sovietsky zväz – dnešné Rusko – a niekoľko susedných štátov na Mesiac loď bez posádky. V roku 1961 sa ako prvý človek dostal do vesmíru sovietsky kozmonaut Jurij Gagarin. Sovietsky zväz a Spojené štáty americké v tých časoch súťažili, kto je lepší a väčší. V roku 1969 sa USA podarilo to, čo dovtedy ešte nikomu: dopravili na Mesiac kozmickú loď s posádkou.

ZEM AKO MODRÁ SKLENENÁ GULÔČKA

V kozmickej lodi bolo tesno. Jej interiér pripomínal kokpit lietadla s rôznymi

prístrojmi a meračmi. Cez okienka videli astronauti tmú a Zem, ktorá sa čím ďalej tým viac zmenšovala, až vyzerala ako modrá sklenená guľôčka.

Neil si vzal so sebou zvláštny talizman – kúsok vrtule z lietadla bratov Wrightovcov, ktorí v roku 1903 ako prví uskutočnili let motorovým lietadlom. V tých časoch sa lietanie považovalo takmer za zázrak. A o niekoľko desiatok rokov už ľudia plánovali výpravu na inú planétu!

Neil Armstrong podal hlásenie kontrolnému stredisku, že je všetko v poriadku. Z nahrávky komunikácie z jeho hlasu nepoznať, či má zrýchlený tep, či sa potí alebo je nervózny. Neskôr sa v jednom rozhovore zdôveril, že si bol takmer istý, že na Zem sa vrátia živí a zdraví. No pristátím na Mesiaci si už taký istý nebol.

„Pri pristávaní na povrchu Mesiaca mohol zohrať úlohu celý rad neznámych faktorov, ktoré sme nemali ako vyskúšať. Existovala veľká pravdepodobnosť, že sa stane niečo, čo nás prinúti pokus o pristátie prerušiť a vydať sa na spiatočnú cestu,“ vysvetľoval neskôr.